

Ведмідь

Остап Вишня

I

Ведмідь у нас на Україні, крім як у зоологічних парках, ніде не водиться, через те не так уже й страшно по наших лісах вальдшнепа, чи зайця, чи лисицю полювати.

Були б ведмеді, — довелося б багатьом мисливцям рушниці попродати, бо наші охотники люди тихі, сумирні й поетично ніжні, а ведмідь — звір великий і реве: може перелякати.

Один мій приятель, дуже пристрасний охотник, коли ми, пам'ятаю, колись дістали таку телеграму аж із Вологодської області — "Назнали й обклали аж три ведмежих барлоги згтг приїздіть негайно..." — довго вдивлявся у ту телеграму й каже:

— Ти як знаїш, а я не поїду... Я — на бекасика люблю, бекастик — пташка сумирнепська, — вона не реве і скальпів із людини не здіймає. А ведмідь — воно дуже велике й дуже буре, а снігу там багато: не втечеш! Не поїду я!

Не поїхали ми вдвох.

Ведмеді бувають бурі, і сірі, і білі...

Бурі — ревуть по лісах, починаючи з Брянщини..;

Сірі звуться — "грізлі", вони, спасибі їм, водяться досі-, далеко.

А білі — ті у полярних морях та океанах, і далеко до них їхати, і холодно.

Ну, а проте для кожного мисливця забити ведмедя — то вже така для нього честь і така йому з того слава, що хоч теоретично, а хочеться.

Ви ж самі подумайте: по-перше — прекрасна ведмежа шинка і знамените ведмеже м'ясо, а по-друге — ведмежа шкура...

Лежить таке велике-велике та волохате ведмеже хутро у вас у кабінеті перед канапою. . Ви сидите на канапі, а перед вами приятелі сидять.

Ви їм кажете:

— Оцього ведмедя сам убив!

Приятелі ваші, як і взагалі в таких випадках усі приятелі, подивляться один на одного і обов'язково котрийсь із них кахикне.

Не звертайте на це "кахи" ніякої уваги й розкажіть їм, як ви спочатку, коли ведмідь вискочив із барлоги, вдарили його жаканівською кулею, але тільки поранили, а він, розлючений, як стрибоне до вас, а ви не розгубились, вхопили рогатину, добре вперлись у сніг і взяли лютого звіра на рогатину, і як у вас рогатина — трісь! — а ви хапаєте другу рогатину і прямо ведмедеві в груди! Аж тут друга рогатина — трісь! Ви тоді-за третю! Звір уже дихає прямісінько вам в обличчя... Третя рогатина...

Але тут дружина:

— Жалуйте, товариші, до столу! Чайку поп'імо! А коли ви вийдете з кабінету, ваш найближчий друг каже вашій дружині:

— Спасибі, хазяїчко, що покликали, а то б довелося вашому чоловікові й за

четверту рогатину хвататись! Чого тільки не перетерпить людина за правду?!

II

Добрий мій знайомий, тов. С., хоч сам він і не мисливець, розповів мені дуже інтересний спосіб полювати ведмедя.

Сам я ніколи до того про такий спосіб здобути ведмеже хутро й цілу торбу ведмежого м'яса не чув, але спосіб цей, на мою думку, вартий всілякої уваги, тим паче, що він зовсім безпечний, і мисливець у всякім разі тут своїм життям не ризикує.

Виявляється, що дорослі ведмеді дуже пристрасні математики.

Ви назнайте місце, де ведмідь полює, чи просто годується, берете великий аркуш дикту, пишете на тому диктові великими літерами таку математичну формулу:

$$2 \times 2 = 5$$

Написавши цю формулу, берете молоток і цвяхом прибиваєте до ясенка чи до дуба на тій стежці, де ведмідь подорожує. Прибивати треба не дуже високо та й не дуже низько, а так, щоб ведмідь ту математичну формулу побачив.

Прибивати краще опівдні, коли ведмідь одпочиває. А як вийде він увечері полювати, щоб він її вже уздрів.

Прибили.

Зразу ж біжіть додому, запрягайте коня в гарбу й їдьте до того математичного місця. Тільки ж не під'їздіть до нього близько, заховайте коня з підводою десь у ярку чи за скиртою соломи, а самі біжіть у ліс, вилазьте поблизу прибитої формули на дуба й чекайте нишком.

Ось іде ведмідь.

Тріщить ліщина, падають з неї галузки, і взагалі шум.

Ви не бійтесь і спокійно собі чекайте.

Наткнувся, нарешті, ведмідь на дикт з математичною формулою. Досвідчені в такому на ведмедя полюванні люди розповідають, що, коли він побачить $2 \times 2 = 5$, з ним починає коїтись щось неймовірне.

Він то ступне назад, вдивляючись у числа, то знову до них підступить, протирає лапою очі, дивиться, дивиться і, пересвідчившись, що таки справді написано $2 \times 2 = 5$, хватається лапами за голову й починає ту голову ламати.

Ламає, ламає, ламає... Ви сидите — і нічирк! Аж ось голова ведмежа тріскає й ламається.

Ви злазите з дуба, підходите до ведмедя, — а він уже мертвий, упокоївся з поламки голови над невірною математичною формулою.

Ви біжіть по підводі, під'їздіть, навалюйте ведмедя на гарбу, урочисто везіть додому. Дехто з мисливців, щоб не видати секрету цього способу полювання на ведмедя, потім б'є його кинджалом у серце.

— Наткнувся, — мовляв, — у лісі на ведмедя, він на мене накинувся, я не розгубився, схопився з ним у страшному герці, — і звалив його ударом кинджала прямо в серце! Ось, дивіться!

І покаже ще й кинджал у ведмежій крові.

А по-нашому — це нечесно: як здобув, так і розповідай! Завжди додержуйся стародавньої охотницької традиції: говори завжди правду, і тільки правду!

Ще раз говорю, що вищеописаного способу полювати ведмедя я не перевіряв, але всі, хто його знай, кажуть, що він дуже добутий.

Спробуйте, товариші охотники!

Дикт не так дорого коштує, а ведмеже хутро — коштовна річ.

Та й м'ясо не дешеве.

III

Ще був один непоганий спосіб придбати ведмеже хутро, але тепер навряд чи можна його здійснити, бо ґрунтовно змінилося на нашій Батьківщині життя.

Як знаймо за старих, дореволюційних часів цигани-мандрівники ходили по базарах та по ярмарках і вносили за собою приручених і навчених різним нехитрим штукам ведмедів:

— А покажи, Миша, як п'яний дядько з корчми йде!

— А покажи, Миша, як п'яна баба танцює!

Миша показує, бо в Миші в ніздрях залізне кільце, і як його за те кільце сіпають, Миші дуже боляче...

Тепер цигани ведмедів у нас не водять. Тепер цигани культурно по колгоспах господарюють та талановито грають на сцені свого циганського театру в Москві — "Ромен".

Так от і трапилася така охотницька за старих часів пригода.

Але хай за мене про неї розповість учасник тої пригоди, хай розповість так, як він мені колись розповідав...

..."У вересні місяці діло було, якраз на другу пречисту.

— Полювали ми з Трохимом Свиридовичем та Семеном Петровичем вальдшнепів біля Кленової. А в Кленовій на другу пречисту величезний щороку ярмарок з'їздився. Як ішли ми через Кленову, бачили під слободою чималенький циганський табір з кіньми, возами, ведмедями й дітьми. Ведмедів було два,

— і чималеньких. Ярмарок нас не цікавив, бо виїхали ми з міста виключно, щоб полювати. Ну, полюймо! Я зайця стукнув, пару вальдшнепів. Приятелі теж дечого підстрелили. Надвечір зійшлися перекусити. Сіли на узліссі — трапезуємо. Довгенько трапезували. Уже й сонце за Гулеву гору сховалося, а ми трапезуємо. Уже Трохим Свиридович "Зібралися всі бурлаки" двинув, а ми все трапезуємо. Трохим Свиридович було як потрапезує, то співає, співає, аж заливається. Проспівали вже й "Зібралися" і "Реве та стогне" і "Гиля-гиля". Під "Кину кужіль на полицю, сама піду на вулицю" Трохим Свиридович навприсядки пішов. Уже й потанцювали, а проте все ще трапезуємо. Трохим Свиридович хотів під "Кучерява Катерина чіплялася до Мартина" вдруге навприсядки вдарити. Не вдарив — упав! Упав та головою на ягдташ з вальдшнепами. Витяг вальдшнепа з сітки, дивився, дивився на нього та й каже:

— Пт-та-ташечко! Люб-б-б-ая! За що ти мерррртвая? Хіба ж ти з-в-в-вір? Хіба ти мед-вед-мед-мідь?! А потім як ісхопиться:

— Мед-вед-ведя хочу! Хлопці, — кричить, — давай медведя полювати! За мною!
Ми за ним!

Я вже докладно не дуже й пам'ятаю, та й тоді воно мені не дуже затямилося, що саме було. Пам'ятаю, що кругом кричать цигани, ведмідь мене кусає, я ведмедя кусаю. Хтось мене за ноги, пам'ятаю, тягне, я когось за щось, пам'ятаю, тягну.

Прокинувся — темно. Лапнув праворуч — наткнувся па вуса Трохима Свиридовича! Лапнув ліворуч — ніби борода Семека Петровича.

— А де ж, — думаю собі, — ведмеді?

А так якась проти ніби дірка і трохи світиться.

Я до дірки, стоїть людина, пиката й вусата. Я її й питаю:

— Ми, часом, не в барлозі?

А вона мені:

— Я тобі дам барліг! Я тобі дам такий барліг, що ведмедем зеревеш! Хлів станового пристава за барліг маїш?!

Тоді я все зрозумів! За все життя оце один тільки раз на ведмедя й полював.

— Інтересно! Тільки дуже дорого, — з сумом додав учасник тої пригоди...."

* * *

Тепер так на ведмедя полювати вже не вдасться: нема ярмаркових тепер, слава богу, ведмедів...

Хіба, може, в зоологічному парку? Але ні: не варт! У всякім разі, не рекомендую!

IV

А приїмно все-таки лежати на канапі, вкритій ведмежою шкурою, й посміхатися:

— Сам убив! Їй-бо, сам!

1945